

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fiecare
Sămbătă

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în
Blaj.

Foaiе bisericească-politică.

Anul XXI.**Blaj, 21 Ianuarie 1911.****Numărul 3**

Eroi fără nume.

Pe încetul se lămurește tot mai mult situația tristă a școlilor noastre populare. Tabloul până acuma încă nu e perfect, dară deja de pe acuma putem spune, că perspectiva e cât se poate de posomorâtă. Vin rapoarte oficioase, cari spun despre zecile de școli închise de organele statului, ca fiind necorăspunzătoare, ca edificiu, echipament sau instrucție. De comun se zice a fi premijdioase din toate punctele de vedere. Sunt astăzi comune, cari nu au nici o școală. Statul încă nu a înființat pe a lui, cea confesională e închisă, astfel poporul e lipsit de orice instrucție. Și de aceste au una două, ci sunt protopopiate, unde din 30 de școli bune-rele câte funcționau mai înainte, azi sunt 3—4 și acele tolerate numai până la un alt prilej mai corăspunzător.

Alte comune o fac și mai ușor și abzie de școala lor confesională, închinându-o statului, dela care așteaptă mântuirea lor de șicanele cele multe, la cari sunt expusă din partea organelor comitatense.

Triste lucruri, foarte triste. Și e și mai regretabil, că în cele mai multe locuri se pierde școala din o condamabilă nepăsare și neglijință a acelora, cari puși sunt să veghizeze. Comune mari puternice, curat sau în mare majoritate greco-catolice, n'au edificiu corăspunzător. Nu-i o rușine aceasta? De ce n-au? Cine-i de vină, că n'au? Oare nu aceia, cari stau în fruntea poporului? Nu e o rușine mai întâi pe popa și pe toți intelectualii din aceia comună? Nu e o rușine, că o puternică comună, Grebenișul, comuna dlui Kormos—Alexandrescu, în care sunt doi mari și bogați proprietari români, vine și închină școala la stat? Nu e rușine, că pe vasta Câmpie, pe Murăș, pe Someș afli comune puternice fără școli, cu biserici-șoproane, iar preoții cei mai mulți, au pe lângă ecleejiile mari, și mari proprietăți și umblă în trăsură cu patru cai?

Cu poporul nostru poți face minuni, când ști face. Dar se înțelege, că e mai comod a încheia cutare scriptă oficioasă, cu stereotipele cuvinte: »Am încercat toate, chiar și dl protopop a eșit la fața locului — nu se poate face nimica, poporul e sărac și nu poate da nici un ajutor«. E mai ușor de bună seamă o scrie aceste oficioase cuvinte și a te scăpa de un năcaz, decât a chibzui de unde să iai mijloacele, cum se îndemni poporul la jertfă și înainte de toate să premergi însu-ți cu pildă bună, oferind din al tău, de mulțori peste putințele tale pe altarul școlii tale, confesionale.

Acestea sunt datorințele tale preoate, învățătorule, notare comerciante și ceialalți, ce în biserică stați lângă iconostas, în adunarea comunei ședeți înainte, în sfaturi sunteți cei aleși. Acestea sunt datorințele voastre în zilele aceste, când biserica, neamul, istoria se îndreaptă către voi, ca mergând cu pildă bună înainte să urniți poporul, ce stă înghețat și desorientat la spatele voastre.

Mai e și o nenorocire pentru neamul nostru românesc, că la tot pașul trebuie să se lovească de amare decepțiuni. În cele mai multe locuri, unde sunt mai bine încheiate comunele, unde forța de resistință ar trebui să fie mai mare, dorul și râvna de progres mai impunător, acolo e lăncezeala, nepăsarea la culme.

Ar trebui să desperăm în viitorul acestui neam, dacă nu ne-ar veni câte o veste, care să trezască toată încrederea în forțele și virtutea poporului nostru. Și ce e mai semnificativ, că semnele aceste de bine, de muncă intensivă și desinteresată, de entuziasm ne vin tot din locuri neînsemnate, unde o mână de oameni luptă cu eroism pentru limbă și lege. Sunt locuri de acelea, unde preotul umblă și astăzi în cioareci și pecând tot așa de bine știe ține de coarnele plugului, știe să-și ridice școală biserică, știe să le inzestreze, să le asigure existența. Iată eroii fără nume. Cine îi știe pe aceștia

și unde li-se scrie numele, meritele, ce și le-au câștigat, pentru poporul dat a grija lor? Ici colo câte un șir de gazetă ș'apoi tăcere, tăcere. Cu toate că voi faceți istoria neamului nostru, voi eroilor fără nume. Parecă vă văd pe voi în comunele voastre sărace, în în sătulețe cu căscioare de paie, vă văd cum aduceți jertfe uriașe pentru a vă țineă pe acelaș nivou, pe care sunt ceialalți locuitori din comună. Văd, cum sunteți puțini și săraci, cum vă uitați cu sufletul întunecat la școala necorespunzătoare, ce stă închisă de o jumătate de an, cum vă adunați cu toții și serile aceste lungi de Crăciun, cum chibzuiți, ce să faceți și de unde să luați mijloacele trebuitoare? Văd cum explicați foloasele științii de carte, însemnătatea școlii, spiritul de jertfă, ce trebuie să ne stăpânească pe toți în zilele aceste. Și în rivna aceasta a voastră spre bine, din duhul arzător al vorbelor voastre de apostoli, văd cum se aprinde inima voastră: »Oameni buni!« Deși sunt popă nu sunt bogat. Vedeți bine, că am o grămadă de copii, pe care trebuie să-i cresc la școală. Vedeți, că lucru cu voi de-arândul, căci ecleejia mi-e mică și venitele puține. Dar în clipele aceste de grea cumpănă pentru noi, când trebuie să arătăm, că suntem vrednici de a ne socoti între oamenii, cari știu apreția cultura și râvna neamului nostru spre înaintare, iată dau din săracimea toată cărămida la școala cea nouă. Și glasuri se aud pe întrecute: Eu țigla, eu padimentul. Într'o jumătate de oară e edificiul cel nou asigurat din spiritul de jertfă și dragostea de neam o mână de oameni săraci.

Mai e și fatalitatea aceea, că la noi e tare puțin în conștiința publică de o datorință a unei lupte concentrante. La noi fiecare comună e lăsată la bunăchibzuială și devotamentul conducătorilor săi. Natural, că ei au și răspunderea în toate. În schimb însă e vast terenul de a se validită fiecare după talentul, râvna și entuziasmul, ce trebuie să-l aibă ca con-

ducător. Mă îndrept deci către voi, eroilor fără nume, către voi ce stați în frunte. Adunați poporul și vă sfătuiți. Chibzuiți mijloacele și nu vă lăsați școlile prăpădite. A cui e școala, a aceluia e viitorul. Ca nu cumva prin nepăsarea noastră să înstrăinați poporul dela voi, și venind alții, să vă smulgă din mână toiagul lăsându-vă păstori fără turmă acestia nu vor fi prietini voștri și nici ai bisericii.

Activitatea extra-oficioasă.

— răsuneț. —

Am citit foarte încântat articolii „Unirei” în chestia lucrării afară de oficiu a preoților și învățătorilor. Nici când n-am citit indemnuri mai cu inimă date și constatări mai cu pricepere făcute. O înțelegere reală a lucrurilor. Autorul se pare, că cunoaște lipsele noastre nu numai dela masa verde.

Expun în celea următoare pe scurt greutățile, cu cari am trebuit să lupt eu — un preot dela sate — în această lucrare:

1. Când am venit în parohie, *viile celea vechi* erau în apunere. Țăraul însă trăgea din greu nădejde, că iar le tămăduiește Dumnezeu. Undeva li-s'a făcut și maslu.

Eu și pentru mine, dar și pentru indemnul oamenilor mei, am sădit îndată la început vie. În viața mea însă eu n-am fost văzut pământ rigolat, oamenii mei încă nu știau. Cu cartea în mână — o carte ungrească a ministrului de agricultură, după care mai târziu s'a tradus și una românească, zic cu cartea în mână spuneam lucrătorilor cum să facă, năcăjit, că nu mă înțelegeau, și ei răsând, că nu știu nici eu ce vreau. Dar ne-am dat.

Vița se înțelege am cumpărat-o. Țăranii mei se priveau nedumeriți. În anul următor viile celea bătrâne s'au topit cu totul, nici maslul din satul vecin nu le-a ajutat.

Dacă eu din seminar aveam priceperea recerută unui om, care vrea să fie model la ceilalți, puteam ușor să indemn și să instruez mai ales tinerimea să facă altoi, cari fiindcă nu costă atâta bani, mai ușor aflau primire la țărani, dar eu însu-mi am trebuit să învăț altoirea dela niște țărani, cari au fost la lucru la oraș și așa până să ajung eu să-i învăț, strânși de năcaz au făcut ca mine, au cumpărat altoi, dar unii au cumpărat altoi dela niște bănațeni, lesne dar răi. Toamna i-au aruncat afară uscați. Dacă aveam eu cât de cât pricepere în ale vieritului le puteam alege altoii și să-i feresc de cheltuieli zădărnice. Dar eu de unde priceper? Din seminar?

2. Încă în seminar am fost citit privatim *de gunoiu artificial*. Aduce roadă îndoită. Oare? Cel cu gunoiul îl laudă ca să-i treacă. În seminar nu ne-a vorbit nime de acestea. Am cercat întâi cu puțin, că nu credeam. A succes foarte bine. Unde am sămănat o ferdelă de grâu, cu gunoiu am făcut șase, unde am sămănat una fără gunoiu, tot loc de acela, am făcut trei. Convingerea încă tot nu eră tare. „Pe deal e mai roditor pământu ca mai la vale” ziceau țărani. Mai ști, gândeam eu. În anul următor am cercat cu mai mult gunoiu și-n mai multe

locuri. Efectul eră evident. Acum să indoiau țărani. Le-am procurat și lor cu totul în sumă de cor. 195'60. În anul următor am trimis fabricii pentru gunoiu cor. 1214'33 dela oamenii mei. În anul acesta am procurat de cor. 2115'75.

Dacă dela început aveam cunoștința de lipsă și cu ea încrederea, eram scutit de atâta experimentare. Dar de unde?

3. *De tovărășii economice* nu ne-a vorbit nime în seminar. Spiritualul ne-a vorbit cu multă însuflețire și pricepere câștigată din experiență, despre reuniunile religioasă, a înființat una cu noi teologii și eram tare încantați. Am pus în praxă ce am învățat. Și Reuniunea ce am înființat în parohie, după modelul din seminar, merge bine, încet, dar cu spor.

Am citit, am studiat, mi-am procurat înviațiuni și statute chiar, pentru o reuniune Reiffisen, dar oameni mai experți în materie ca mine și cunoscând și împrejurările, m-au desfășurat.

Tovărășia pentru asigurarea vitelor e acum în curgere, dar merge greu. Ii lipsește țăranului nostru simțul de disciplină, de ordine. Trebuie multă stăruință și capacitate. Și sprijin?

4. *De mașini economice* poate fi vorbă numai de celea mai simple. De stropit via au țărani de mult. Cu cea de săpat cucuruș, care au văzut-o la mine și la încă câțiva, încep să se familiarizeze. Când vor avea mai mult lucru cu viile ca acum, se înfurișează negreșit, cu toții vor folosi-o ca să răzbească aglomerația de lucru din Maiu și Iunie.

De mașina de sfărmit cucurușu radeau la început, acum încep să aibă de celea simple.

La o viitoare prelegere poporală voi arăta și explică oamenilor mei mașina de sămănat a curții din vecini. S'o cunoască batăr, că până vom avea-o mai trece. Cine ne pune nouă la îndemână mijloace s'o procurăm, sau cine vine vre-odată la noi, să ne indemne, să ne închege în tovărășii, ca să putem procura. Măcar, cât apasă greutatea autorității domnilor noștri, când vin la sate, se dovedește cu vârf în preajma alegerilor dietali. Se face un suflet curat, numai unu. Rămâi uimit și nu-ți mai cunoști turma¹⁾.

5. *Prelegeri poporali*. La noi numai de câțiva ani a trecut „Astra” Murășu. Dar numai „Astra” nu și domni. La domni merg țărani acasă. Prelegem noi așa cum știm. Nu ne-a învățat nime, cel mult de-am auzit vre-odată prelegere poporală. Am ținut prelegeri poporali cu câțiva prietini în satul meu și în vecini, dacă nu chiar așa de sistematice cum trebuie, cel puțin cu indemnuri calde și inimoase. Și manipularea schiopticonului acum am trebuit s'o învăț. Batăr atâta să fi știut din seminar. Ce iar costă pe teologii și pedagogii noștri să știe umblă cu schiopticonu? Un om de inimă într'o după amiază.

6. *Școală de adulți* am înființat în anul când fierbea lumea românească de ea. A ținut cât a ținut la toată lumea, și în anul al doilea puțin. Nu tu metod, nu manual, nu indemn, nu sprijin de nicăiri, nu atragere dela popor.

¹⁾ Recomandăm cu toată căldura reuniunea „Plugarul” din Blaj. Red. U.

7. *Cor* ne-am înțeles cu învățătorul îndată la început să înființăm. Tinerii au primit bucuroși, învățătorul i-a instruat. Dar cum? Cum știă și el, să cânte într'o voce cântările liturgice și cântece naționale la alegeri. Dar cor, muzică, artă? El nu știă din preparandie, eu nu știam din seminar.

Alții cum știu? Nici din zece unu. Și aceia din indemn privat și inclinare proprie dar nu din școală.

8. *Catehizare*. Dacă zicem activitate extra-oficioasă impusă, mai că și catehizarea se ține de aici. Când am început a catehiza îmi părea, că învățătorul meu radea pe infundate. Acum îmi dau seama că-i venia curioasă priceperea mea pedagogică. Eu nu mai fusesem între copii până atunci. Acum aud, că umblă teologii în școala de aplicație. Foarte bine!

Eu mi-am făcut metoda mea proprie, cum mi-a dictat experiența, că-i bun, sau rău, nu știe nici protopopul, nici vre-un canonic, că nime niciodată nu m-a controlat. Fac cum vreau și cum pot.

9. *Biblioteca poporală*. Dela „Astra” cu ușurință am câștigat celea câteva broșuri ce le are în editura proprie. Atât! Și-ar fi fost multă vreme atât, dacă o rază din marea de lumină ce mecenatele Stroesco varsă peste neamul nostru, n-ar fi căzut și asupra noastră.

Acum avem pe Creangă, Pan, Ispirescu, Odobescu, Alexandri, ceva din Coșbuc, Eminescu, Vlăhută și Goga; apoi indispensabile: Alexandria, Genoveva, Leonat și Dorofata, Țiganiada etc. și câteva piese de teatru. Foi: „Libertatea.”

Dar merge greu. Mulți nu știu ceti. Trebuie ca copiii dela școală să recetească de mai multeori o bucată, s'o poată ceti fluent înaintea poporului, căci unu sau doi nu răzbești cu atâta cetit.

10. *Producțiuni teatrale*. Prima greutate e, că nu voiesc tinerii să învețe piesa. N-au văzut nici când teatru, nu cunosc farmecu, nu voiesc să știe. Ignoti nulla cupido. Mai întâi monoloage și dialoage cu copiii din școală, pe încetu tot cu copii piese de teatru, — de cari afară, de celea a Mariei Drăgan nu cunosc altele — și numai acum încep să prindă inimă și tinerii, pe cari tot îi leagă mai mult turca și Irozii decât scena.

11. *Industrie casnică*. Pe terenul acesta s'ar putea face minuni. Țărana română e foarte harnică și dibace. Să nu creadă cineva că Marți seara de aceea nu toarce, că-i le neșe sau că să teme de „Marțolea.” Așa s'a pomenit și-i gata. Inșuire veche și tradițională a Românului. O dovedește asta Miercuri dimineața, când deja de pe la 2 ore bate lumina în fereastra țăranei, care toarce sau țese ce a lăsat aseară.

S'au prins credincioasele mele să-mi țese o haină bisericască. Și-au făcut lucru, care te uimește.

Dacă a-și avea eu priceperea de ale da pe lângă indemnuri și înviațiuni în senzualității moderne și de am avea mijloace pentru acuirea instrumentelor moderne, nu s'ar face minuni?

Dar eu nici țesătoria românească din Orăștie n-am văzut-o, iar de Albumul d-șoarei Cosma, am citit. Dar am planuri și nădejde, că nu vor mai merge fetele cu joljul și pânza în boltă să le „tipărească” jidanul figuri, pe cari ele apoi cos cu multă iscusință. Și până acum copertele dela „Lu-

ceafăr" îmi sunt împrăștiate în sat ca mo-dele de cusut.

Am expus greutățile ce le întâmpină un preot în lucrarea-i extra-oficioasă, dar mângâierea ce o simte pe urma acestei lucrări, nu va putea-o spune niciodată.

Un popă dela sate.

Cantori-învățători. Problema școlii e una din celea mai importante chestii ce ne preocupă azi. Superioritatea bisericească, preoții satelor, factorii principali, senatele școlare și întreg poporul nostru se frământă, să nizuie și cearcă toate căile și mijloacele posibile ca această problemă să primească deslegare bună, favorabilă bisericii și religiunii, și prin acestea poporului nostru în special și în general țării noastre de care ne lipim cu trup și suflet. Superioritatea bisericească și noi satele ne vom pune toate puterile, vom jertfi totul pentru a ne pune școlile în rând, conform legii nouă. Avem lipsă însă neapărată de învățători buni, harnici, zeloși, cu dragoste învățată pentru oficiul lor. Avem lipsă de învățători iubitori de muncă, adevărați apostoli și nu simbriași. Dacă învățătorii noștri vor fi ca în trecut, pe lângă atâtea jertfe ce le prestăm, nu am făcut nimic, atunci pagubă de jertfa ce o facem. Dragoste de adevărat dascăl al poporului, aceasta trebuie fiecărei învățător, fără aceasta e aramă sunătoare și cinval răsunător. Ca să fie cum dorim, atârnă dela institutele noastre pedagogice. Acolo trebuie sămănat sămânța bună, acolo trebuie vărsat în dascăl adevărată dragoste pentru dascălie. Acolo trebuie nobilitat și ambiționat, că el împlinește o grea, dar cea mai măreață misiune pe pământ, el e acela, care crește și luminează poporul de mâine.

Și trebuie să constatăm cu multă satisfacție, că generația nouă de dascăli își împlinesc misiunea cu devotament, între ei și generația veche e mare deosebire, și asta avem să o mulțămim creșterii ce o primesc în institutele noastre pedagogice.

De un timp încoace se discută mult hotărârea dela adunarea de toamnă a învățătorilor, a desface cantoria de dascălie. E o temă cam grea, nu ușor de deslegat, dar după părerea mea greu de deslegat numai din punct de vedere material, și nu moral.

Din punct de vedere material e grea, pentru că statul în §. 14 din legea Apponyiană zice:

„Mărirea salariilor învățătorilor confesionali respective a întreg venitului doctoral până aici stabilit, are să se acorde și pe mai departe neștirbită, respective nu se poate reduce cu scopul de a reflecta la ajutorul de stat.“

Statul obligă confesiunea ce au dat, aceea are să dea și mai departe, și aici zace toată greutatea de a desface cantoria de dascălie.

Poporul e nepăsător și pentru nimic nu dă așa cu greu ca pentru școală, asta pentru că vede, că nu au avut nici un folos de școală, iar vrășmașii școlilor îi tot îndulcesc cu școală de stat, și alte bazaconii. Și apoi cu greu îl putem îndupleca să dea în salarii mai mult decât dau.

Dar unde putem, se pot desface în toată liniștea fără a avea teamă de ceva primejdie morală. Dacă învățătorul are creștere bună morală de acasă, și mai ales în

pedagogie, nu avem teamă, că să va instrăina de biserică.

Să ne socotim numai la soarta dascălilor noștri în urma legii nouă, să vorbim numai drept, e greu azi să împlinești două oficii, și apoi să fi la culmea chiemării.

Învățătorul azi are grea răspundere, mulți poruncitori și la toți trebuie să placă.

Dacă ne vom da seama bine de toate greutățile ce le impune noua lege, nu ne vom mira de loc de stăruința învățătorilor de a pregăti terenul, — a desface cantoria de dascălie. — De stăruința asta avem teamă pentru că vedem spiritul lumii rece, indiferent față de sf. biserică.

Dar biserică au avut de aceștia în toate timpurile, și au stat și va sta până la capetul lumii. Să fie creșcuți bine dascălii în pedagogie și nu se vor lipl de spiritul lumii indiferentă de biserică. Curentul acesta de a desface cantoria de dascălie e un curent plăcut învățătorilor, și care îl vedem și la dascălii altor confesiuni, și în deșert ne vom opune, la urma urmelor vor ajunge la izbândă.

Avem deja semne, că învățătorii noștri să instrăinează de stațiunile cantor-învățătoarești, unde trebuie să fie cantor un merge.

Stațiunea mea am dat-o de două ori în concurs, și nu au concurat nimenea. Ce să facem? am deșteptat poporul, ce e cauza, dar nu e pregătit terenul pentru desfacere.

Că suferă școala unde este legat învățătorul și de cantorie, e fapt, care nu se poate nega. E drept, că Preaveneratul Consistor a impus preoților, că unde învățătorul e și cantor, să ne îngrijim a face slujbele, funcțiile bisericești, în timpul când învățătorul nu e ocupat cu școala, dar pe lângă toată nizuința noastră, de multeori nu se poate. Se considerăm numai o înmormântare în zilele de iarnă, așa cum să fac la satele noastre, și iată că consumăm o jumătate de zi, și iată paguba școlii. Și apoi încă una: poporul nostru nu să știe legă de termin, i-ai pus termin pe atunci să fie gata, și la terminul pus vine și zice: Părinte nu m-am putut găta, mă rog să mai aștepti un ceas, două, și ce să faci? ești silit și iată ai ocupat dascălul în ora școlii în detrimentul învățământului.

Învățătorii noștri încă ts oameni, au lipsă de recreația ca nimenea alți, și au și familie, toți oamenii nizuie a-si ușora soarta, deci să nu ne mirăm de învățătorii noștri, că și ei ts oameni.

Morală nu va suferi, și apoi nu va suferi nici unitatea în cântări-tipic-rit, pentru aceea sunt cursurile de cantori, să ne facem cantori buni pe sate, și să nu aplicăm cantori noi, decât dacă ts cu diplomă din Blaj. Învățători buni, control sever, des și neașteptat în școlile noastre, și se va deschide o nouă, eră, era luminii pentru satele noastre.

Ilie Șerban, paroh.

CORESPONDINTE.

Încă una din celea uitate.

În unul din numerii de mai înainte a prețuitei „Unirea“ Mult Onor. P. Grapini, protopop onorar din Șanț, a făcut un raport despre sfințirea bisericii noi edificate din frunțașă comună a fostului district grănițaresc a Năsăudului — Ilva-mare.

Suntem într'un timp, în care — cu pași înceți ce e drept — totuș înaintăm pe toate terenele. Cu deosebire sunt demne de a se însemna multele biserici și școli, cari se edifică în timpul din urmă din nou și va veni timpul de sigur, când micile bisericuțe — tot atâtea monumente și dovezi mute a umilirii Românului de pe timpul calvinismului — se vor demola și se vor preface rând pe rând în locașuri dumnezești, cari vor fi fala comunei și în general a întregului neam românesc!

Acestea toate nu dovedesc și nu ne arată alta, decât că poporul nostru român supoartă bueros jertfă ori-cât de mare, când e vorba să facă un lucru bun, care are să-i servească spre laudă și să-l înalțe înaintea celor de altă naționalitate. Și aici să-mi fie permis să fac o mică paranteză. Mai anii trecuți, fiind la târg în B., eu cu urechile mele am auzit pe un Sas zicând cătră un Român:

— Moi veșine, voi aveți în satul vost o biserică atâta de mică, de numa popa vost încape în ea. Chind vreau se chinte și dieșii (cantorii), ei trebe să meargă afară din ea.

— Ias vecine Hanți, că la anul ne facem noi una, de va încăpea în ea nu numai popa nost și diecii și noi, ci și Dta cu toți Sașii din satul Dtafe.

Așa a și fost. La anul, oamenii din satul huliț și-au făcut o biserică, care multor orașe le-ar servi de laudă. Așa dară poporul nostru jertfește bueros și se știe însuflețit cu însuflețire adevărată, când începe, nu e numai foc de paie după cum le place unora să o numească, ci e acea voință fermă și hotărâtă de a face lucru mare așa zicând din nimica. Numai de uua are lipsă, poporul nostru: de conducători.

Ar fi bine și foarte de folos, ca toate mișcărilor culturale ale poporului nostru — între acestea și înnoirea de biserici și școli — să se pună pe răvaș; nu doară pentru a îndestuli o dorință de glorie deșartă, ci pentru că din aceasta să iee și alții îndemni și să-și zică unul fiecare în mintea și în inima lui: mergi și fă și tu așisderea! Multe însă se uită de a-se însemna și între altele îmi aduc aminte acuma de o comună românească săracă ce e drept de averi, dar bogată în însuflețirea nobilă și eroică, în urma căreia a fost în stare să edifice din nimic o biserică frumoasă din piatră. Aceasta e Parohia Posmuș (tractul Fărăgăului, Arhidieceză). Sfințirea bisericii a avut loc în 25 Septemvrie a. c. Am tot așteptat, ca oarecineva să pună pe răvaș, acest act, actul sfințirii bisericii din Posmuș. Dar nu s'a aflat nimenea să o facă aceasta, deși ar fi meritat să o facă.

Dupăce dar e acum — cam târziu vin să pun lucrul mareț al Posmușenilor pe răvaș, nu mi-e scopul să fac istoricul sfințirii, ci vreau să arăt donațiunile mai mari, cari s'au făcut în favorul sfinței biserici din Posmuș. Anume: Preaveneratul Consistor arhidiecezan din Blaj a dăruit 200 coroane, comuna Șieut un loc de 160 stânjini pătrați pe care s'a edificat biserică. Meritul principal e a preotului din Șieut Ioan Mihailaș. Oferte benevole dela mai mulți cu ocaziunea sfințirii 312 cor. 72 fil., Institutul de credit „Bistrițana“ (Bistriță) 40 cor., Ioan Hossu, protopop onorar (Milașul-mare) un liturgier

frumos, Medea Ioan din loc a cumpărat un candelabru cu 200 cor.

Dar nu numai Români, ci și locuitori de altă naționalitate din Posmuș au binevoit a dona sume de bani la biserică. Așa Contele Teleki Ferencz, deputat 100 cor. Gross Johann Michel, o candelă cu 200 cor., Gross Péter Michel 120 cor. Afară de aceea seara la petrecere s'au adunat — de nu mă înșel — circa 200 coroane. — Dumnezeu le răsplătească tuturor!

Și aceea am de amintit, că comuna Posmuș a ars în anul 1904 mai toată, mulți au rămas cu nimica, și e mirare, cum acei oameni gata să apuce bățul de cerșitor în timp relativ scurt, au zidit biserică așa frumoasă. Dar mirarea nu ne va fi așa mare, când voi aminti, că Posmușenii au condus pe On. Constantin Rus, care cu cuvântul înțelept și cu tactica prudentă au știut însufleți pe poporenii săi, iar aceia s'au dovedit, că sunt o turmă cuvântătoare, care ascultă de glasul păstorului ei. Laudă lor.

Acuma poporul din Posmuș e pe calea de a-și edifica și o școală corăspunzătoare. Deci sunt în aceea nădejde tare, că nu se vor lăsa mai pe jos nici cu aceasta, căci doară școala fca bisericii este. Totodată trag nădejdea și la aceea, că bravii Posmușeni vor fi într'un cuget și într'o unire și de cumva unul sau altul să va fi rădăcit, va veni la cale iarăș și nu-și va lăpăda școala...

Un participant.

Sinoadele protopopești.

Atragem binevoitoarea luare aminte a protopopilor noștri asupra raportului ce urmează, și am fi foarte veseli, dacă am putea publica cât de multe.

De sub Vlădeasa în Decembrie 1910.

Cugetam cumcă un alt raportor va notifica valorosului nostru organ de publicitate „Unirea“ lucrurile bune, ce se întâmplă la marginea nord-vestică a Arhidiecezei; cari pentru importanța lor, — deși cam târziu — cuget cumcă nu va fi de prisos a-le releva.

Semne bune de înaintare se arată și la poalele muntelui „Vlădeasa“ pentru propășirea în cultură, moralitate și bunăstare materială a acestui popor, care aleargă parte în Ungaria proprie și pe câmpie, parte ca ciangăii în România și țara noastră întreagă spre a-și căuta pâinea de toate zilele.

Din România cu deosebire unii aduc bani frumoși, dar aduc și moravuri corupte mare parte din ei, cari se lătesc spornic, așa încât preoțimea din acestea părți observând cangrena ce amenință a se încuibă și lăți aproape în toate comunele, a trăbuit să se cugete încă de timpuriu pentru medicină potrivită, spre a putea delătura această plagă sosită nouă de prin mahalalele orașelor. — Și medicina a fost, că în timpul de iarnă pânăce poporul e acasă — cu deosebire în districtul protopopesc gr.-cat. al Morlacei — s'au făcut în mai multe comune misiuni populare. Efectele misiunilor nu se pot spune în cuvinte. Poporul nici la 5—10 ani nu uită pe preotul străin, care a turnat balzam vindcător pe sufletul lui rănit prin păcat și predicele potrivite cari străbat cu acelea ocaziuni inimile ascultătorilor. — Iar cumcă preoțimea acestui district protopopesc, dimpreună cu zelul ei șef tractual, să nizuiește și cu alte ocaziuni a-și implini chemarea sublimă de a fi „tuturor toate“, dovedesc și deciziunile luate în sinodul de toamnă a

acestui district, care s'a ținut în parohia Bociu la 1 Decembrie 1910.

Dar să vedem pe scurt decursul acestui sinod.

După invocarea Spiritului sfânt, Preaonoratul șef tractual deschizând sinodul, citește dizertația sa despre: „Scopul vieții omenești“ carea fiind foarte potrivită este primită cu complăcere de sinod. — După care urmează dizertația On. Romul Romonțan parohul Mărgăului despre „Cum s'ar putea promova instrucția și curățenia limbii noastre liturgice prin școlile populare“. — Sinodul se identifică cu principiile dezvoltate în această dizertație, care arată mijloacele ducătoare la scop întru promovarea instrucției limbii noastre materne și liturgice; exprimă dizertantului mulțămirea protocolară pentru desfășurarea chestiunii, carea este de o importanță actuală ce nu se poate discuta. În special pentru promovarea instrucției acceptază perfecționarea controlului de până aici în acel senz, că pe lângă Inspectorul școlastic arhidiecezan să se sistematizeze încă cel puțin 2 posturi de subinspectorii arhidiecezani, a căror cea mai de frunte chemare să fie a vizita în fiecare an școlile din Arhidieceză. — Apoi pe lângă inspectorul districtual (Protopopul) să se instituie în fiecare protopopiat după mărime dela 2—4 subinspectorii districtuali, dintre învățătorii cei mai deștoinici și mai zeloși, cari în fiecare an — din conziderarea speselor ce s'ar ivi — cel puțin de trei ori s'ă cerceteze toate școlile din district. — Afia necesar cumcă cuprinsul acestei dizertații să fie obiect de discuție nu numai a sinodului nostru, ci să se ventileze chestiunea în cercuri cât se poate mai largi; deci sinodul decide cu unanimitate, cumcă aceasta dizertație să se publice în „Unirea“, „Foaia școlastică“ și „Gazeta Transilvaniei“ Nrul de Duminecă, cel puțin în extras de articoli de ziar, și roagă totodată pe această cale toate sinoadele districtuali protopopești din Arhidieceză, ca luând act despre cuprinsul acestei dizertații, în conformitate să ia deciziuni salutare pentru promovarea instrucției populare în limba maternă.

După discutarea rapoartelor despre starea școlilor învățătoresci din acest district etc. se trece la discuția chestiunii privitoare la activitatea extra-oficioasă a preoților. Să constată, că și până în prezent aproape fiecare preot a lucrat pentru înaintarea culturală și materială a poporului din parohia sa. — Acum însă pentru uniformitate în acțiune să decide 1. A să întemeie în fiecare parohie reuniune de femei pentru înfrumșetarea bisericii. Când aceasta nu ar succeda preoților în deosebi, să se încerce cu ocaziunea misiunilor populare. 2. A ține prelegeri populare în cadrul regulamentelor și statutelor Asociațiunii, spre acest scop preoții după o prealabilă înțelegere cu învățătorii. În termen de 15—20 zile să notifice Preaonoratului Oficiu Protopopesc, că despre ce teme ar voi să țină prelegeri populare, ca așa să se poată face un plan de prelegeri, ce ar avea să se țină în fiecare lună odată în parohiile din acest district protopopesc. 3. Cu privire la întemeierea unei reuniuni de temperanță să alege o comisiune de trei și anume: Preaonoratul Ioan Pop protopop, On. Georgiu Tulbure și Romul Ramonțian cari să facă un proiect de statute cu care să pășască la sinodul de primăvară 4. Pentru întemeierea unei reuniuni de în-

mormântare districtuală să lasă On. Romul Ramonțian ca la sinodul de primăvară să vină cu un proiect de statute.

La recomandarea Prea Ven. Con. Mitropolitului din 1 Nov. 1910 în favorul „Astrei“ preoții să obligă a face propagandă pentru înscrierea de membrii ajutători în condițiunile apelului lansat de prezidiul comitetului central al Asociațiunii; preoții și învățătorii din tract însă cu toții să se facă membrii ordinari.

În urmă să ia deciziunea ca sinoadele districtuale de toamnă după puțină să fie împreunate cu prelegeri populare, iar celea de primăvară cu misiuni populare.

Acestea sunt deciziunile sinodului de interes mai general, cari dacă se vor ezecuta cu zel și conlucrarea tuturor celor chemați vor contribui foarte mult la prosperarea materială și morală a poporului nostru, precum și la alipirea lui de conducătorii săi firești.

Vlădeșanul.

Din Maramurăș.

(Colectarea melodiilor populare)

După atâtea învinuiri, ce să pot ceti zilnic prin ziare, că noi românii puțin pond punem, pe culegerea sistematică a produselor poezii populare, mai ales din punct de vedere muzical, iată spre mulțămirea și mângâierea mai multora, vestesc, că Maramurășul în privința aceasta e înainte mergător.

N'am așteptat, să se implinească acel fapt dureros, ca să vină un străin de neamul nostru, și să strângă frumoasele noastre melodii precum s'a întâmplat în Bihor, unde dl Bartok, din sat în sat umblând, au cules melodiile doinelor românești.

Dupăce s'a cules, însemnările din toate bisericile Maramurășului românești¹⁾, iată urmează o altă culegere completă, din punct de vedere muzical.

Binecunoscutul și apreciatul nostru compozitor dela Sibiu, dl Dr. Tiberiu Brediceanu, primise misiune dela Academia Română, de a strânge folcloru muzical din Maramurăș. Misiunea aceasta și-a achitat-o acum de curând. Din 12 Noembrie până în 27, adeca mai bine de două săptămâni, a cutrierat tot Maramurășul, oprindu-se în 20 de sate. Și anume: în Jeud, Săliște, Săcel, Borșa, Moisăi, Vișeu-de-mijloc, Leordina, Botiza, Șăieu, Rozavlea, Strâmtura, Bârsana, Berbești, Cornești, Călinești, Budești, Desești, Apșa-de-jos, Săpânța și Sarasău.

Toți preoții, erau avizați de cu bună vreme, astfel cei conștiințoși și cu interesare, s'a grijit ca să înștiințeze înainte pe cele mai bune horitoare dintre fete, dela cari însemnă cele mai multe melodii, ajutat fiind de armoniul-mic-portativ.

Ariile doinelor, colindelor și-a bocetelor le prindea, cu cea mai mare ușurătate Destul eră să le audă odată. Puțină greutate întâmpină la notarea diferitelor jocuri, fiindcă ceterașii (lăutarii), ca să-și arete și ei știința lor, mestecau figurile. Dar, cu toată greutatea aceasta a adunat aproape 200, diferite bucăți muzicale, întrecând toate colecțiile de muzică populară, cunoscute până acuma.

Îți eră mai mare dragul să vezi cum, fetele rivalizau, lutru a cântă cât de multe

¹⁾ „Însemnări din biserică Maramurășului“, de Ion Birlea; București, 1909.

melodii, ca să meargă veste bună în lume despre satul lor și numele lor — cum ziceau dănsule, cu oareșcareva mândrie. — Ba, mai mult, în Cornești, când deja eram în căruța de plecat, vine o fată și spune, că mai știe un glas, să vie domni să-l scrie.

Văzând, atâta interesare dela țărâtime, cu greu se poate explica purtarea preotului din S. . . care sub pretextul, că eră mărturie săptămânală în orașul Sighet, zicea dânsul cu o nepăsare uimitoare: „că fetele vor fi la oraș, nu voi putea aduna nici una,“ fără ca să-și arete ce-l puțin bunăvoința, și să fie probat mai întâi. Dar s'a temut, că-și va strică prietnia cu domni.

În tot drumul său, de altminterlea atât de frumos și romantic, a fost călăuzit de părintele-capelan din Jeud Ioan Bârlea, care încă s'a ocupat cu culegerea productelor poporului, și dispune de o bogată colecție de poezii populare din Maramurăș, care se va eda, de către Academia română, împreună cu partea muzicală, acum adunată.

Deie Dumnezeu, să se însufletească și să ieie pildă și alte ținuturi, dela Maramurăș și să strângă și mântuească de perire frumoasele cântece ale poporului, până încă nu-i trecută vremea.

Prietinul.

În amintirea marelui arhieru și Mecenat Samuil Vulcan.

Beiuș, 3 Ian. 1911.

În ziua de 25 Dec. a. c. se împliniră șaptezeci și unul de ani decând *Samuil Vulcan*, organizatorul eparhiei orădane și întemeietorul școlilor din Beiuș, în brațele canonicilor *Radnoti* și *Corneli* — cest din urmă amintit de *Petru Maior* în prefață cași colaborator la dicționarul dela Buda (1825) — închisă ochii pentru totdeauna. De-atunci ziua de 25 Dec. e zi istorică în vieța școlilor noastre. Din zi de jale a devenit zi de sărbătoare, în care, pe lângă premărirea vieții și a faptelor nemuritoare ale lui Samuil Vulcan în chip firesc se prăznesc și începuturile culturii noastre.

*

Zi de Duminecă fiind, după sf. slujbă împreună cu părastas pentru odihna veșnică a marelui arhieru, tinerimea școlară, corpurile didactice și publicul românesc s'a adunat în număr impunător la gimnaz. — La oarele 11 se începe în sala cea mare a institutului ședința literară a tinerimii gimnaziale, respective a »Soc. de lectură« cu următorul program:

1. Cuvânt comemorativ asupra episcopului Samuil Vulcan rostit de elevul S. Pascuțiu cl. VIII.

2. *Kiriac*, »Te chem o noapte« cor. bărbătesc.

3. *Goga*: Prăpastie decl. de C. Pușcaș cl. VIII.

4. *Mozart*: Fuga. Cuartet.

5. *Várdi A. A. vádlott* decl. de G. Peter cl. VII.

6. *Costescu*: »Haideți preste Prut« cor de băeți.

7. *Goethe*: »der Sânger« decl. de Nicu Hozan cl. VIII.

8. *Delavrancea*: disertație cetită de Aug. Filip cl. VIII.

9. *Delavrancea*: »Apus de soare« fragment. Vorbirea lui Ștefan Vodă către diavul Moldovei, spusă de T. Săbău cl. VIII.

10. *Delavrancea*: »Viforul« fragment. Dialogul dintre Luca Arbore și Ștefaniță-Vodă, spus de V. Medrea și A. Filip cl. VIII.

11. *Wachman*: »O zi de ia-nă, cor. mixt.

*

De încheiere ia cuvântul profesorul-conducător, Dr. C. Pavel. Mulțumește adânc mișcat publicului mare, românesc — erau de față mulți și străini — pentru dragostea și viul interes pe care l'a manifestat și de astă dată față de tinerimea școlară.

Îndeamnă elevii la muncă intensivă, atât ce privește câștigarea și lărgirea cunoștințelor, cât și cultivarea simțului frumos. Insistă mai deaproape asupra rolului pe care l-a avut Vulcan pe la începutul veacului al XIX în vieța și frământările cărturarilor și marilor apostoli ai deșteptării noastre. Și drept răsplată zice, că memoria lui Vulcan, nu numai școlilor dela Beiuș ci întregii culturii române trebuie să-i inspire sentimente de admirație, recunoștință și pietate. »Ziua de 25 Dec. prăznuim faptele cele mai mari și mai însemnate, ce s'au săvârșit pentru Românii din părțile ungurene prin ridicarea acestor școli în scurgearea veacului trecut. Și supt povoara amintirilor, ce se desfac cu atâta farmec din vieța lui Vulcan inima noastră e stăpânită de o tainică duioșie când la zile mari se mai ridică vâlul de pe acele grele, dar sfinte vremuri, din cari, ca din vraja unui vis, apar luptele și figurile strălucite ale renașterii noastre.

»Cetind frământările, sbuciumul și îndurările, gândul avântul și credințele lor, parcă simțești, cum o putere nouă ți-se coboară în inimă, simți cum ți-se mărește și întărește voința de a fi și de a lupta pentru binele patriei, pentru legea și limba ta. Țin să accentuez aceasta pentru că nici când nu s'a simțit mai mare trebuință de o acțiune anodină armonică, conștie și desinteresată ca și în zilele noastre. Drept aceea eparhia orădană, pentru care Vulcan formează un deosebit titlu de glorie, are o deosebită bucurie și fericire când în urma stăruințelor »Ilustrului Urmaș« în scaunul lui Vulcan, simte cum chiar zilele noastre dinspre Oradea-Mare încep iar să adie peste biserică și neamul nostru vânturile calde și dătătoare de vieță ale vremurilor lui Vulcan.

»Dar nu numai ca Mecenat și sprijinitor al tuturor brăzdeșilor din ogorul culturii române e mare și neîntrecut Vulcan, ci și ca luptător cu vederi largi și inima mare cu cari a îmbrățișat toate silințele bune ale neamului. Cât de instructive și înălțătoare de inimi sunt în privința aceasta scrisorile lui către »fiul Dimitrie« către dascălul »naționalnic« al Bănatului: Tichindeal.

»Cât de grăitor e pentru zilele noastre acest larg și generos gest alui Vulcan, care — ca nime altul în suta a XIX — s'a știut ridică la înălțimea acelor idealuri cari idealuri în clipe grele și ispititoare trebuie să strângă și să lege întrun singur gând pe toți fiii buni și adevărați ai unuia și aceluiaș neam. —

»Contra tuturor legăturilor înalte ce le aveă, n'a umblat să-și căpătuiască planurile a parte, în paguba intereselor mari și obș-

tești ale neamului întreg. — Și ca atare Vulcan e cel mai frumos suflet românesc din veacul al XIX, cel mai măreț ideal de arhieru, cel mai curat caracter de luptător, pentru fiii neamului nostru din toate vremurile ce vor să vină.

De aceea pânăce va mai trăi cultul vârtușilor străbune, pânăce tinerimea română va mai ști să cinstească figurile strălucite ale trecutului nostru, amintirea lui Vulcan și a faptelor lui, va străbate din neam în neam, cași o rază caldă din mândra primăvară a renașterii culturii române.

„Cultura Creștină“.)

Acesta e titlul unei noue reviste, ce a apărut în 1 Ian. v. 1911 la Blaj sub conducerea profesorilor de teologie dela seminarul Bunevestiri. Fără multă vorbă și reclamă prin ziare și-a făcut intrarea în casele cetitorilor. Ideea înființării datează din vremea când repausatul canonic dr. Augustin Bunea a ajuns în fruntea seminarului teologic ca rector, în toamna an. 1909. Moartea repetivă a acestui mare bărbat pe un timp oarecare a abătut pe întemeietori dela idea aceasta nobilă. Acum însă au revenit, și cred că în momentele acestea aproape fiecare intelectual de ai noștri are revista în mână. O are cred eu fiecare preot din Provincia metropolitană și trebuie se o aibă și de aci încolo, căci programul revistei »Cultura creștină«, idealul de care sunt conduși cei cari o redigează, e sădirea în inimile cetitorilor a culturii adevărate, care pusă în »serviciul sufletului omenesc țintește spre o armonizare a tuturor facultăților omului, spre o conciliare a progreselor tehnice cu dorul nesecat după fericire a omului... Gândul lor curat e, că prin aceasta revistă să lucre spre a face sufletele mai bune, a le apropiă și uni între oiață, a le încălzi de dragostea lui Dumnezeu și de dragostea deaproapelui.

Mai de aproape »Cultura creștină« va fi stâlpul, de care se va lovi și se va zdrobi rolul necredinții religioase și morale, ce zguduie și amenință zidul cetății poporului românesc.

»Cultura creștină« se va sili se fie o oglindă clară a întâmplărilor ce ating religia și cultura creștină, un raportor fidel, care prin informații autentice să pună în adevărata lor lumină năzuințele de distrugere ale feluritelor puteri dușmane credinței creștine.

În special va stăru cu deadinsul asupra rolului și chemării bisericii unite cu Roma, în mijlocul poporului românesc. Nu va face confesionalism, va apăra însă credința și învățăturile bisericii, atunci când vor fi atacate; atunci când nizuințele și bunele ei gânduri vor fi restălmăcite. Nu va face politică, dar își va ridică glasul atunci când politica va încercă, cu gând dușman poporului nostru, să pătrundă între zidurile bisericii noastre.

Condusă de astfel de intenții curate și gândiri frumoase »Cultura creștină« apelează la sprijinul preoșilor noștri, în primul rând. Frații preoști vor află încă un tovarăș înțelept și credincios în toate acțiunile lor

1) Blaj. An. I. nr. 1. 1 Ian. v. 1911. Costă pe un an 10 cor., în străinătate 15 frcs. Apare de două ori pe lună, afară de Iulie și August. Format 8° marc.

mai înalte. Inteligenții români vor afla, că adevărata cultură e cea creștină, că religia nu numai că împedecă pe om în progresul continuu, ci dimpotrivă ea ține paș cu cultura veacului și cu ajutorul ei poate afla rezolvirea adevărată și deplină a marilor probleme, cari preocupă azi omenirea. Pe lângă idei salutare, vor afla lectură folositoare; chestiunile de interes general vor fi tratate în mod sistematic și demn; studiile de istorie biser. vor forma totdeauna o parte interesantă din conținutul revistei; iar cronica bogată, variată și bine condusă, va fi un izvor de bune informații în chestiunile, cari ne preocupă în zilele noastre.

Deci dorim, că »Cultura creștină« să fie primită cu acea căldură și interes, care i-se cade și îl merită. Nu ar trebui să lipsească nici din palatele arhierilor, nici din locuințele comode ale fruntașilor bisericii și ale intelectualilor noștri, precum nici din modestele case ale preoților și învățătorilor noștri.

Sprjinită în forma asta de toți, revista va face progrese în toate privințele și cu timpul vom avea și noi, ceea ce alte popoare culte au de mult, — o revistă, care va reprezenta cu adevărat »Cultura creștină«.

I. Domșa.

Dare de samă și mulțumită publică.

Terminând cu ajutorul atotputernicului Dumnezeu, în anul acesta, biserica rom. gr.-cat. din Agriș, a cărei piatră fundamentală s'a pus în toamna anului 1906; în numele poporului român din Agriș, a cărui păstor sufletesc am fericirea a fi, — îmi țin de datorință a exprima călduroasă mulțumită tuturor marinimoșilor binefăcători, cari după puțină și împrejurări au contribuit la realizarea sfântului nostru scop; căci numai cu puterile noastre și fără întreprinderea oamenilor iubitori ai deaproapelui, acestei biserice eră imposibilă.

1. Exelența Sa Î. P. S. părintele nostru Arhiepiscopul Dr. Victor Mihályi de Apșa bani 70 coroane; iară cu ocasiunea sfințirii bisericii în 18 Sept. prin mandatorul Dr. Vasile Suci, o garnitură de vase liturgice, a căror valoare pentru noi este cu atât mai mare, căci provin dela capul bisericii române gr.-cat. din această țară și cu solemnă ocaziune a sfințirii bisericii noastre. Pentru biserica din Agriș vor rămânea un tezaur sfânt pe veci. Dimpună cu poporul meu îi exprimăm călduroasă mulțumită.

2. Dela Majestatea Sa ces. reg. Francisc Iosif I. 200 cor.

3. Dela cantor-învățătorul Valer Tufescu pe lângă ostenețele prestate în timpul edificării 100 cor.

4. Dela valorosul român Simeon Tămaș avocat în Hida 64 cor.

5. Dela peregrinii de sub Codru în trei călătorii 76 cor.

6. Dela Preaven. Consistor din Blaj 50 cor.

7. Din lăsamântul lui George Rășitar, Răstolțul-deșert 40 cor.

8. Dela Iacob Maxim, Răstolțul-mare 20 cor.

9. Dela Achim Maxim, Răstolțul-mare 10 cor.

10. Dela Elisaveta și Eudohia Ciupea, Buciumi 6 cor.

I. Din colecte caritative.

Ajungând în mare criză din lipsa de bani, cu concesiune dela comitele comitatens am trimis în iarna an. 1907/8 în comitatul Sălagiu două părechi de colectanți; iară cu concesiune dela În. Ministru în iarna an. 1909/10 patru părechi de colectanți în țara întreagă, cari sub controla Veneratului cler și a autorităților civile ne-au adus sume frumoase de bani.

Din considerare la pucinatatea spațiului ce ne poate oferi o foaie spre astfel de scop, nu pot înșira nici comunele, ne cum numele tuturor bunilor noștri ajutători; dar tuturor le exprimăm călduroasă mulțumită, iar dela Dumnezeu le implor dar și răsplătă cerească!

II. Ajutoare cu lucru.

Comunele învecinate: Bodia, Răstolțul-deșert, Păușa, Treznea și Bozna ne-au prestat ajutoare la vectura pietrii, pentru ce le mulțumim călduros atât poporului cât și bunilor lor conducători.

III. Ajutoare cu ocaziunea sfințirii.

Cu ocaziunea sfințirii bisericii a fost seara petrecere premească de producțiune corală-teatrală, la care au binevoit asupra-solvi următorii domni: Emiliu Petran, preot Almaș 20 cor., Iuliu Maxim, preot și Ioan Nossa preot câte 10 cor., Dr. Valeriu Ostate 5 cor., Dobocan notar 340 cor., A. Nossa teolog, G. Olăriu preot și I. Șimoc preot câte 240 cor., I. Weiss și D. Kovács notar câte 2 cor., Mészáros învățător, Hancu inv. și P. Pușcaș inv. câte 140 cor. I. Ștefan preot, V. Cozma preot, Cărpinean învățător, Gozman inv. câte 1 cor. Oitean proprietar 80 fileri, Bartos notar, Micu, Bandor, Busoiu, A. Meteia, Balázs, Augoston, Andreiu, Vesselovschi și Benca câte 40 fileri.

Tuturor marinimoșilor contribuitori exprim și pe această cale călduroase mulțumite.

preotul Mateiu Moldovan.

Noutăți.

Distincție. Augustin Paul, secretar interpret la consulatul din Budapesta, a fost decorat de M. S. Regele Carol al României în gradul de cavalier. — Gratulăm.

Știri personale. Dr. Cornel Ordace, originar din Blaj a depus cu succes cenzura de avocat la Oșorhoiu. — Felicitări!

Proces peitic. Procesul de agitație a păr. Constantin Lucaciu din Dorolț, amănat de pe 25 Nov. tr. se va pertractă la 6 Faur n. Resultatul se prevede.

O rectificare. Unii și alții dau schiței mele »Penelopa«, publicată în nrul 1. o interpretare, pe care, eu n-am intenționat-o, deaceia mă simt îndemnat să declar, că în aceea bucată nu să vizează nici o persoană, nici de aici, nici de airea, cu atât mai puțin se intenționează zeflemizarea cuiva. — Tiron. —

Corul »Societății meseriașilor din Blaj,« dirijat de dl Nicodim Ganea, absolvent al Conservatorului din București și Budapesta, a aranjat în ziua a doua de Crăciun un foarte reușit concert, cu următorul program:

1. »Colindă«. 2. »Sub răchita rămurată«, cor mixt cu soli, de I. Mureșian. 3. »Cântec pastoral«. cor bărbătesc cu solo, de N. Ganea. 4. »Doina«, poezie de G. Coșbuc, declamată de Dșoara Miți Pop. 5. »Quartet«, (fragm). Cuvinesă cu adevărat, cântat de (Sopran) Dna Maria Kampf, (Alt) Dna Elena Trifan, (Tenor) Dnul Augustin Gruția, (Bas) Dl Nic. Ienășel. 6. »Păstorita«, cor mixt cu solo de sopran, de Gevaert. 7. »Puișorul«, cor mixt 8. »Achim Filăru«, monolog de A. P. Bănuțiu, predat de N. Ienășel. 9. »Cătră Preacurata Fecioară Maria« (chiamare) cor de femei. 10. »Tarina«. Am avut o deosebită plăcere ascultând singuraticile puncte ale programului, care de care mai bine executate. Chiar punctele mai grele (p. 5 și 9) au reușit peste așteptare. Corurile au reușit cu multă precisiune și solurile încă nu au lăsat nimic de dorit. Îndeosebi remarcăm pe dna Maria Kampf și dl N. Ienășel, care a predat foarte bine monologul »Achim Filăru«, de A. P. Bănuțiu. (Între paranteze: acest monolog ne-a făcut impresia, că nu e decât o persiflare a Activității »Asociațiunii,« ceea ce nu e chiar un subiect fericit!) Reușita acestui concert se datorește dexterității membrilor aparținători »Societății meseriașilor din Blaj,« cari și cu alte prilejuri au dat probe vrednice de laudă și în primul rând dlui Nicodim Ganea, care s'a prezentat pentru întâia-ora înaintea noastră. Stăruința dezvoltată de dsa este o garanță mai mult pentru viitoarea activitate muzicală a dumnisale cu atât mai vărtos, ca multe puncte din program sunt compoziții originale a dlui Ganea. Salutăm cu căldură acest întâi succes la noi al dlui Ganea — și felicităm pe dl Gavril Precup, președintele reuniunii, pentru sara plăcută ce ne-au dat-o meseriașii noștri.

CONTRA

TUSEI

răgușelei, catarului, flegmei și tusei măgărești nu cumpărați altceva decât gustoasele

Caramelle pectorale

de alui Kaiser cu »trei brazi«

5900 atestate dela medici și privați garantează pentru succesul sigur.

Pachete cu 20 fil. și cu 40 fileri; cutie cu 60 fileri se află la: **Carol Schiesl** farmacist Blaj.

(98) 10—22

Muschong. Băile Buziaș

Phönix apă minerală de Buziaș

SCUTITĂ DE BACTERII

apă minerală naturală

RECREAZA-VINDECĂ. RECREAZĂ-VINDECĂ

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formării nisipului și a petri în beșica de apă.

Recomandată de medici.

Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(36) 97—?

Partea literară.

CRUCIAȚII.

Roman istoric din veacul al XV.
după Henrich Sienkiewicz.

(Continuare).

— Hristoase Dumnezeu meu! — strigă Pirok, nimerindu-se. — În adevăr cine e ce mai voinic între noi? Care se pricepe mai bine la luptă?

— Armătura hotărăște. Săgeata o știm mană mai bine englezii, căci ei știu lovii și prin panțierele celea mai groasă, porumbii îi nimeresc la o distanță de o sută de pași. Din contră bohemii să pricep bine la lupta cu paloșele, pecând germanii manuează cu o dexteritate de admirat sabia cu două tăişuri. Helvețienii se luptă cu ghioage de fer. Cei mai buni luptători totuși sunt cavalerii francezi. Aceștia luptă deopotrivă ca ostași călăreți și să batjocoresc încontinuu, iar omul de multeori nici nu îi înțelege căci vorbesc ca și când ai bate deolaltă două tăiere de zinc; dar cu toate acestea sunt un popor cu frica lui Dumnezeu și de omenie. — De multeori asemănându-ne pe noi cu germanii ziceau, că noi luptăm în contra Crucii ca și negrii și păgânii; — și spuneau, că acest fapt îl dovedesc cu ducele cavaleresc și cu sentință dumnezească. — Acest duel se va și întâmpla între patru cavaleri frânci și patru poloni, în curtea lui Vencel, regele roman și bohem.

Societatea mică deveni acum și mai curiosă; — cu toții își ascuseră capul sub masă și întrebă de Mazkó:

— Cine va fi acolo dintre cavalerii noștrii? ... Spune!

Mazkó, golî mai întâi un păhar de vin apoi își șterse gura și numai după aceea răspunsă.

— De a noștri nu vă fie teamă. Vor lua parte la duel Ioan Vloszkov, Niculae Vaszmuntov, Iasko Zdakov și Sarosz, cari toți patru sunt cavaleri distinși bravi și curagioși. — Pentru aceștia e tot atât ori să luptă cu sabia, ori cu baltagele. Acolo vor fi multe de văzut și auzit, fiindcă pe cum am zis, unui ostaș frânc înzădar îi tai capul, el și atunci strigă cu curaj, ca un erou. — Așa să ne ajute sfta Cruce și Dumnezeu; frâncii vor flecări, încontinuu, iar cavalerii noștrii frumușel îi vor convinge.

— De gloria aceasta ne vom împărtași și noi, — răspunse un nobil sâtean — numai Dumnezeu să țină cu ai noștri.

— Dumnezeu, da adause celalalt.

Și întorcându-se repede către Mazkó îi zise:

— Numai înainte! Vorbește mai departe. Mai înainte ai lăudat vitejia și puterea cavalerilor germani spunând, că aceștia termină ușor cu litvanii. Cu tine însă ar fi mai greu, nu-i așa? Știu, că și pe tine te-au năcăjit destul... pe tine și pe ai noștrii: pe cavalerii poloni... Vorbește despre lucrul acesta! Laudă-i și pe ai noștrii.

Mazko Bogdaniec, însă n-a fost un om lăudăros, căci răspunsă cu sială:

— Atâta e fapt, că străinii veniți din depărtări mari, și cari nu ne cunosc, să alătură bucuros la noi, — dar numai odată;

căci a doua oară le trece voia, căci în adevăr poporul nostru e un popor cutezător și nu se lasă cu una cu două. Inimicii noștrii au spus această în mai multe rânduri. Au zis: — „Voi de fapt nu vă temeți de moarte, dar pentru aceea totuși ve-ți ajunge în infern, pentru că protegiați pe saraceni“. — Această minciună ne îndispune și mai tare fiindcă regele și regina au demândat, ca toți supușii litvani să se boteze și acum suntem mulți cari credem în Hristos, cu toate că nu-l înțelegem cu toții. — Și când în catedrala din Plock au prefăcut în pulvere idolii bunul nostru domnitor ne-ar fi permis aceea ca în anumite zile să aprindem chiar și lumini în cinstea Lui, dar preoții spuneau, că acesta nu-i lucru cuviincios; aceasta o știm cu toții. Măcar nu-i nici un rău în tot lucrul. Mulți oameni filozofează astfel: „Dacă milostivul domnitor a demândat să mă botez, m-am botezat; dacă Hristos dorește să mă lovesc peste față, îmi țin obrazul; dar pentru ce să despoi eu idolii vechi și păgâni de elemozina puțină ce se dă lor? Pentru ce să nu le ofer acestora o păreche de napi fripți și pentru ce să nu le șterg spuma de pe paharele de bere?... Dacă nu e fac aceasta î-mi moare calul, sau vaca î-mi dă lapte amestecat cu sânge, sau poate să bată ghița iar rugina să-mi nimicească sămănăturile...“

„Și sunt mulți, cari cugeță și fac astfel. Despre aceștia zic apoi, că sunt păgâni: cu toate că ei sunt nește neputincioși și creștini cari se tem de dracul. — Mai demult și demonilor le mergea mai bine. Și aveau pădurile lor, în cari erau ridicate locuințele lor, aveau acolo cai, vite și supuși mulți. — Acum însă pădurile sunt tăiate și nutremânt nu mai există. Și când sună clopotele bisericilor de prin orașe, duhul necurat e silit să se ascundă prin desigurile mai retrase, unde urlă, aflându-se într'o stare desperată. În zilele noastre, dacă un litvan merge în pădure după lemne, adeseori să întâmplă, că demonul îl prinde și îi strigă cu glas puternic: „Adu-mi încoace, tot aceea ce ai la tine!“ Mulți nu cutează să se spună și își predau toate; dar alții nu să tem de el și să nizuiesc să prinză duhul necurat. Un astfel de tinăr curajos și-a dus cu sine într'un săculeț piper uscat și în acel săculeț au intrat îndată treisprezece duhuri. Atunci tinărul prinse repede și legă gura săculețului îl luă în bătă și-l duse în Vilna unde dete săculețul cu duhuri necurate fiilor sf. Francisc, cari iau dat bucuros douăzeci denari în argint, numai ca să poată pune mâna pe câțiva din inimicii numelui lui Hristos. Eu însumi am văzut acel săculeț din care să împrăștiară mirosuri neplăcute, căci prin aceasta să tradează spiritul necurat, cât de tare să teme și să îngrozește de apa sfințită.

— Și cine a fost acela, care numărăse. că în săculeț au fost tocmai treisprezece demoni? — întrebă Pirok.

— Însuși litvanul, care văzuse când demonii s'au vârat în sac. — Și e sigură aceasta fiindcă o știau și cu toții au simțit mirosul acela greu. Pentru aceea nime n-a cutezat să pună mâna pe sac, nici chiar pe bătă cu care a fost adus săculețul.

— Ce istorie ciudată — zise unul dintre nobilii dela sate — ce mirare!

— Eu deja am văzut multe și mi-au mai mari decât aceasta, dar nu-i permis să vorbesc despre acelea. Totuși pot să zic, că litvanii sunt oameni buni, numai cât au o fire și un naturel tare ciudat și deosebit. — Au un păr disordinat și nici chiar cei mai de frunte nu să piaptână; trăesc cu napi fripți — mâncarea aceasta o prețuesc mai mult decât alte mâncări, căci cred, că de napii fripți se fac tari și curagioși. — Locuesc împreună cu animalele de casă și cu șerpilor. — fiindcă unul fiecare are șerpele său, — în mâncare și beutură sunt tare necumpătați. Pe femeile măritate le desprețuiește, iar fetelor le dau mare cinste și multe drepturi și privilegii.

— Aceasta o pot mărturisii și eu, — răspunse acum Zbyszko. — Pe lângă aceasta celea mai multe fete sunt și frumoase. Sau doară — întorcându-să către unchiul său — Ryngalla nu e frumoasă?

— Cine-i Ryngalla? întrebă curios unul dintre neguțători.

— Ce fel? Dar nici nu i-ați auzit încă de nume? — s'a mirat Mazkó.

— Acum îi auzim pentru întâia dată numele.

— Vorbim despre sora principelui Vitold și soția principelui Henrich de mazovia.

— De care Henrich e vorba? A fost ce e drept un principe de mazovia, carele purtase acest nume și care fusese totodată și principe electoral de Plock, dar acela a murit deja.

— Chiar despre acesta vorbesc! A murit pentru aceea, căci viața lui n'a fost plăcută lui Dumnezeu. Nu, fiindcă el în calitate de dignitar înal bisericesc trăia în căsătorie nelegiuită cu Ryngalla. Să spune, că însuși ar fi zis: „Eu îmi dau dispensă mie; iar papa, dacă nu cel din Roma, dar cel din Avignon, sum sigur va permite căsătoria mea“. — Mânia lui Dumnezeu a fost mare dar Vitold n-a putut face nimic fiindcă Henrich era mai puternic. De aceea și-a și serbat cununia, spre năcazul lui Zbyszko, carele își alese de principeasă pe Ryngalla, căreia i-a și jurat credință, după datina cavalerilor germani...

— Așa este! — zise imediat Zbyszko — aceasta e adevărat. Și numai mai târziu am auzit, că Ryngala, după ce a înțales, că principele electoral nu e om de cinste și om moral, și că nici după căsătorie nu voiește să abzică de dignitatea bisericască ce o avea, și-a înveninat bărbatul, căci să temea de mânia lui Dumnezeu. — La vestea aceasta am rugat atunci pe un călugăr carele în apropierea orașului Lublin, ducea o vieță sfântă, ca să mă absoalve de vot.

— Eră ce e drept călugăr, — replică Mazko surizând — dar că ducea o vieță sfântă, nu știu, fiindcă noi l-am cercetat tocmai într'o zi de Vineri și l-am aflat cu o săcură în mână bucățind un picior de urs și sugând mādăua din oasele sfărmate.

— E adevăr că azi e Vineri și e zi de post — răspunse Zbyszko — dar călugărul ne-a zis, că mādăua nu-i carne și o poate mânca ori și când, căci aceasta peste noapte îi produce vedenii minunate așa, că în cealaltă zi până pela amiazi el poate profeți într'una.

— Bine, bine — adause Mazko. — E fapt, ca frumoasa Ryngala, acum e văduvă și poate are și lipsă de ajutorul tău.

— Pe mine înzădar m-ar și chieamă, căci eu îmi caut o altă femeie, căreia îi voi servi până la moarte iar mai tâziu îmi voi câștiga și soție legitimă.

— Mai întâi trebuie să-ți câștigi brâul și pintenii de aur cavaleresti.

— Natural! Pentru aceea am venit aici. Indată-ce va naște regina se va începe acțiunea. — Atunci regele, pe mulți cari vor fi vrednici îi va face cavaleri. Eu citez să rivalizez cu ori și cine.

— Dar vor fi acolo tineri și mai voinici decât tine!

Acum să amestecară în vorbe și comercianții din Cracovia,

— Vor fi, zău! Și cei asemenea ție nici nu vor cuteza să steie în fața reginei, căci acolo va fi floarea cavalerilor, cari sunt renumiți în toată lumea. Și cum te și cugeti, ca să stai față în față cu atari viteji, cu cari n-a cutezat nime să-și măsure puterile nici aici, nici în curțile regelui bohem și a celui maghiar. — Ce vorbă e aceasta? Doare vrei să fii mai voinic și decât aceia? Te rog, spune-mi barăm de câți ani ești:

— De optsprezece! — răspunsă Zbiszko.

— Atunci ori și care te poate face fărâșă în mâinile lui!

— Aceea să va vedeă mai tâziu!

(Va urma).

FOCUL SACRU.

Legendă din Siena veche, de I. Jørgensen.

Trad. de Ioan Popu.

(Continuare).

Și acum Boccaccio, numai ceva vreau să-ți mai spun. Tu ești omul acela, despre care ți-am vorbit și pentru mântuirea sufletului tău a suferit Dom Pietro așa de mult. Ți-am povestit tot, așa cum s'a întâmplat. Și te rog, pentru Dumnezeu, nu te opune bunătații lui Dumnezeu, adu-ți aminte ce judecată îngrozitoare te așteaptă, și cugetă-te că ai scăpat chiar de focul vieții de veci. Oh, Messer Boccaccio, cu vorbele, scrierile și modul tău de viață ai fost în întreagă Italia cel mai mare dușman al nevinovăției, și de multeori ai îndemnat tinerimea să ducă o viață desfrănată, și să cinstească pe Venus.

În „O sută de novelle”, în „Nimfele din Firenze”, în „Visul de dragoste”, în „Philostratus”, „Philocolus” și „Philomele” te prezinți ca și un instrument al diavolului. Sfârșește cu aceasta viață netrebnică! Te rog să abziei de poezii tăi păgâni, de Ovidiu și de „Arta dragostii”, care te-a amăgit așa de mult. Uită excesele acelea, ce le-ai învățat în curtea Ioanei din Neapol și abține-te dela arta aceea nefericită, prin care atâtea suflete ai dus la perire. Fii ceea ce te învață mintea omenească și blândeța creștină: prietinul virtuților și îndreaptă-ți învățăturile spre un scop mai nobil. Încunjură acest oraș mare, unde la tot pașul ți-se poate da ocaziune să păcătuiești; caută liniștea dela sate și printr'o altă viață încearcă să faci penitență. Atunci nu mă îndoiesc, că în toate lucrările tale, Dumnezeu va fi lângă tine și vei mulțami lui Dom Pietro, că prin suferințele sale, a făcut destul înaintea lui Dumnezeu și ți-a deschis poarta, care până acum pentru tine era închisă...

Până ce Giovanni Colombini a vorbit, Boccaccio a început să bată cu degetele pe carte, mai tutăiu indiferent, apoi ceva mai impacient și în urmă chiar neliniștit. Și-a uitat în urmă și de carte, căci desfăcându-și mâna, aceea a căzut fără s'o mai observe.

Și stă acolo, fără să zică un cuvânt. Din când în când privia și la Giovanni, și par'că îi venia să plângă. Iar Colombini cetia în sufletul lui, ca într'o carte deschisă și se rugă pentru el.

Și vremea a trecut iute. Eră o liniște adâncă în grădină; câte o pasere mai sbura din când în când pe deasupra celor doi bărbați.

Dar de-odată Messer Boccaccio erumpe într'un suspin adânc și să răstoarnă, acoperindu-și fața cu palmile. Tremură în tot trupul și să văietă numai, căci plânge nu mai putea...

Lângă el stă bătrânul Colombini, îi neteziă părul și îi vorbiă așa de blând ca și unui copil, care vine să se roage de iertare. Se apleacă spre el și îi șoptește cuvinte atât de fermecătoare, cum doar numai ingerii sunt în stare să spună...

Fiecare poate să înțeleagă, că din momentul acesta Messer Boccaccio eră cu totul altul. Și-a văzut sufletul și s'a îngrozit. A abzis de operile sale poetice și de poezii păgâni, și dacă cineva cercă să-i vorbească despre: „O sută de novelle”, ziceă:

— Această carte a scris-o un perzevenchiu, pentru acei oameni, cari să lasă să fie stăpâniți de patimi.

La sfatul lui Colombini, a părăsit Firenze și s'a nătat la Cortaldo, unde pasările prin cântecele lor preamăresc pe Dumnezeu și unde poți să vezi aproape întreagă bolta cerească. Și totă s'a mai reînnoia vre-odată în orașul greșelilor sale, această a făcut-o numai pentruca să esplice „Divina Comedie” a blândului Dante.

IX.

În decurs de doi ani de zile Colombini a umblat prin toate orașele din Toscana și Umbria. A predicat în Arezzo și Montichiello, Pissa și Lucca, Pistoia și Firenze, Rienza și Citta di Castello și Montalcino, precum și prin unele sătulețe mai mici de prin munți. Acum împreună cu Francesco și cu învățăceii săi se apropie de Siena...

Se află chiar înaintea porții căsii lui, în partea din spre Palazzo Publico. Abia bate la ușe și Biagia îi sare în față:

Giovanni! — strigă ea, cu ochii plini de lacrimi.

— Biagia! Biagia mia!

Și multă vreme au stat nemșcați privind unul la altul. Cum au îmbătrânit, de când s'au despărțit! Părul lui Giovanni mai înainte eră negru, abia ici-colea câte un fir mai sur, acum însă e alb cu totul, iar fața Biagiei e sbârăcită și plină de pete din cauza plânsului celui mult.

Biagia eră foarte emoționată și fără să mai zică o vorbă, îi conduce pe toți în chilie. Merge apoi în bucătărie să pregătească ceva de ale mâncării.

Giovanni îi poștește pe toți să șadă și după aceea merge și el în bucătărie să vadă ce lucră Biagia. Și s'a mirat, când a văzut-o cum se străduiește, cum frământă și pune găteje pe foc. El încă a luat un vas și a început să spele sălatele.

— Carissima mia — zice Giovanni, îți mulțămesc de scrisori. Mi-au produs multă bucurie. Cu deosebire m-am bucurat, pentrucă

ai fost așa de bună față de învățăceii mei bolnavi, bieții servitori ai lui Isus Hristos. Tot ce ai făcut pentru ei, e, ca și cum mie mi-ai fi făcut. De multeori mi-se părea, că îți trimit prea mulți, deaceea îți scrieam să-mi spui dacă ți-ar fi spre greutate. Dar tu nimic n-ai zis, Dumnezeu să-ți răsplătească! Și să știi, că decâteori vei avea lipsă de mine, să-ți dau vreun sfat, ori să te ajut, e destul să-mi zici un cuvânt numai și voi fi lângă tine. Căci legătura dintre noi nu e desfăcută, din contră, acum e mai strânsă, ca și mai înainte, căci însuși Hristos a împletit-o, din dragostea noastră față de el și față de săraci. De aceea te rog, să nu fii năcăjtită. Dacă este vre-un lucru care ți-ar putea procura bucurie, mergi și-l caută. Și bucurându-te în Domnul, fii totdeauna veselă! Cu cât suntem mai veseli, cu atât, putem mai ușor să slujim lui Dumnezeu. Lui Isus îi place de noi, să ne placă și nouă de el! Să încunjurăm ori-ce întristare și amărăciune sufletească și să sărbătorim în inimile noastre pe Isus Hristos.

(va urma).

Bibliografie.

A apărut:

Dr. Iuliu Florian: **Credința ostașului.** rugăciuni și învățături folositoare pentru ostași. Păr. capelan militar face un neprețuit serviciu tinerilor noștri țărani, cari sunt înrolați, când cearcă să-i țină în frica Domnului și să-i apere de ispitele celui rău, jurnându-le în mână o cârtică de rugăciuni anumit compusă pentru ei. Cârticia frumos tipărită la „Carmen” în Cluj, cu peste 100 pag. costă numai 20 fil.+5 fil. porto. și se pot comanda dela autor din Cluj; Szent-egyház u. 21.

1. Teologia dogmatică fundamentală de Dr. V. Suciu prof.

vol. I. **Apologetica creștină** fec. 5•30
vol. II. **Tradițiunea și Bis.** fec. 5•30

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. **Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Întruparea Domnului și Grația.** fec. 7•30 cor.
vol. II. **Sacramentele și Eshatologia.** fec. 7•30 cor.

3. Hipnotism și Spiritism 1•50

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc a permis să se poată procura aceste cărți din casele bisericesti pentru bibliotecii. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

Doctorul de casă

sau

Dicționarul sănătății,

impodobit cu 315 chipuri, de Dr. Vasile Bianu. Tractează despre structura și funcțiunile organelor omului. Medicina uzuală și de urgență vindecă tot felul de boale, accidente, otrăviri, asfixii, epidemii, contagiuni, microbi, nevrose, ipnotism, medicamente, plante medicinale, pansamente, igiena generală, alimente de beuturi, locuințe, îmbrăcăminte, igiena preventivă, igiena etăților și profesiunilor, igiena curativă, igiena simțurilor, igiena orașelor și satelor, ape minerale, idroterapie, băi, electricitate, exerciții, gimnastică etc.

E indispensabil pentru fiecare casă. — Costă 14 cor. franco.

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa

Redactor respnz.: Augustin Gruția